

Universitat Autònoma
de Barcelona

2024/2025

Literatura Basca

Codi: 103387

Crèdits: 6

Tipus: OT Curs: 3 i 4 Semestre: 1

Titulació

2501801 Estudis de Català i Espanyol
2501902 Estudis d'Anglès i Català
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques
2501910 Estudis d'Anglès i Espanyol
2501913 Estudis d'Anglès i Francès

Professor/a de contacte

Nom: Jon Elordi Akordarrementeria
Correu electrònic: jon.elordi@uab.cat

Equip docent

Nom: Jon Elordi Akordarrementeria

Idiomes dels grups

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en català: Sí

Prerequisits

No fa falta cap coneixement previ d'euskara.

Objectius

L'assignatura està plantejada com a introducció a la literatura en euskara. A la literatura oral li oferirem un lloc molt important perquè, per una banda, està sortint d'una situació de menysvaloració respecte de l'escripta (no només en euskara), per una altra banda, ens mostra una globalització molt antiga on l'euskara forma part de la cultura occidental i, en últim lloc, és un model important per als escriptors. Dins la producció literària escrita, tractarem sobretot el segle XX i XXI, especialment a partir dels anys 60. En relació al tractament dels continguts, hi haurà explicacions teòriques i descriptives bàsiques, però s'hauran de fer treballs que en vagin més enllà, intentant lligar temes relacionats amb la realitat dels estudiants; per aconseguir-ho, s'hauran de fer treballs comparatius. També treballarem transversalment temes que travessen moltes èpoques i autors (la perspectiva de gènere, l'erotisme, la religió, els temes socials i polítics, les actituds respecte a la literatura universal, la natura, la ciutat, l'amor, l'exili, l'autobiografia reflectida a la literatura...). Per això utilitzarem, a més de la bibliografia general, un ampli dossier i un qüestionari específicament creats

Resultats d'aprenentatge

1. Descriure l'evolució històrica i temàtica de la literatura basca.
2. Relacionar la literatura basca amb altres manifestacions culturals i artístiques de la societat basca.
3. Valorar la posició de la literatura basca dins de la literatura universal.

Continguts

Tot i que a l'esquema següent els temes apareixen totalment separats, el tractament a les classes no en serà necessàriament cronològic ni aïllat, sinó plural i integrador.

1. SISTEMA LITERARI BASC: INTRODUCCIÓ

1.1. Característiques i situació del País Basc, l'euskara i la literatura basca (llengua minoritzada, marginal, dificultats i oportunitats per crear i desenvolupar un sistema literari basc...)

1.2. Perspectives de gènere

2. LITERATURA ORAL

2.1. Importància de la literatura oral

2.1.1. De la menysvaloració a àmbit d'estudi important

2.1.2. Patrimoni universal, o si més no, occidental

- 2.1.3. Font per als escriptors i artistes bascos
- 2.2. Conceptes específics de l'oralitat
  - 2.2.1. Expressió indirecta: indicis i simbolisme
  - 2.2.2. Tòpics o motius recurrents
  - 2.2.3. Sistema de valors
  - 2.2.4. Característiques formals dels "textos" orals
- 2.3. Gèneres de la literatura oral basca
  - 2.3.1. Balades
  - 2.3.2. Lírica popular del XVIII
  - 2.3.3. Contes
  - 2.3.4. Teatre popular
  - 2.3.5. Bertsolarisme
- 3. LITERATURA BASCA ESCRITA
  - 3.1. Les fonts dels escriptors bascos
    - 3.1.1. La literatura oral
    - 3.1.2. La literatura contemporània accessible
    - 3.1.3. Les obres escrites basques anteriors (en general, pocs pioners)
  - 3.2. L'exigua literatura clàssica basca: segles XVI-XIX
  - 3.3. Finals del segle XIX i segles XX i XXI
    - 3.3.1. Quelcom semblant al Romanticisme
    - 3.3.2. Renaixement de la preguerra
    - 3.3.3. Fosca postguerra
    - 3.3.4. (Re)inici de la cultura basca moderna
    - 3.3.5. L'encant per l'experimentació
    - 3.3.6. Ascensió al cim
    - 3.3.7. Les aigües en el seu curs

Metodologia

- 1) Aprenentatge basat en explicacions i lectures
- 2) Exercicis pràctics
- 3) Sessions pràctiques de correcció i seguiment dels exercicis
- 4) Exercicis i problemes que s'han de resoldre autònomament
- 5) Preparació i redacció de ressenyes sobre obres de referència
- 6) Estudi personal
- 7) Presentació, seguiment i correcció d'exercicis i treballs.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe dins del calendari establert pel centre o per la titulació perquè l'alumnat ompli les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura o mòdul.

Activitats formatives

Títol	HORES	ECTS	RESULTATS D'APRENTATGE
Tipus: Dirigides			
Aprenentatge basat en explicacions i lectures. Exercicis pràctics.	44	1,76	1, 2, 3
Tipus: Supervisades			
Sessions pràctiques de correcció i seguiment dels exercicis. Presentació, seguiment i correcció d'exercicis i treballs.	10	0,4	1, 2, 3
Tipus: Autònomes			
Exercicis i problemes que s'han de resoldre autònomament. Preparació i redacció de ressenyes sobre obres de referència. Estudi personal.	96	3,84	1, 2, 3

Avaluació

Forma d'avaluació continuada

No hi haurà examen final!

Utilitzarem un model d'avaluació contínua, que valorarà l'adquisició progressiva de coneixements, la feina diària i la participació:

* Al llarg del curs es lliuraran **dos treballs relacionats amb el qüestionari de l'assignatura** (cada treball pesarà el 28 % de la nota global).. Lliurar aquests treballs més tard de les dates establertes suposa que la seva puntuació no serà sobre 10, sinó sobre 8,5.

* Durant el curs s'haurà de lliurar un treball realitzat individualment o en grups de dos persones d'unes 12-15 pàgines sobre la literatura oral, concretament sobre les balades "Frantziako andrea-La mala suegra" o "Atharratzeko andrea-La dama de Atharratze" (aquest treball pesarà el 37 % de la nota global). Lliurar el treball més tard de la data establerta suposa que la seva puntuació no serà del 100 %, sinó del 85 %.

* La resta (0,7 punts del global) estarà en relació, d'una banda, amb l'assistència a classe, la labor diària, la participació i l'actitud (0,4 punts); i per una altra, amb la participació en la tutoria del treball sobre les balades (0,3 punts). No participar en aquesta tutoria suposa no obtenir el conjunt d'aquests 0,7 punts de la nota global. Si, eventualment, existeix la possibilitat d'organitzar conferències o una altra mena d'activitats complementàries a les classes, aquestes activitats també puntuen..

* Qualsevol pràctica inacceptable (lliurar treballs diferents als demanats, fer frauds d'identitat, redactar molt malament, copiar en els exàmens, etc. suposa el suspens absolut de l'assignatura).

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Es considerarà com a 'NO AVALUABLE' l'alumne que hagi realitzat menys de 2/3 parts de les activitats d'avaluació.

Per participar a la reavaluació, l'alumne ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total. Només tenen dret a la reavaluació els alumnes que, havent suspès, tinguin almenys una nota mitjana final de 3,5. Algunes tasques no es poden reavaluar (participació a classe, presentacions orals, exercicis fets a classe).

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o la professora informará l'alumnat del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	HORES	ECTS	RESULTATS D'APRENTATGE
Assistència i participació	7	44	1,76	1, 2, 3
Treball realitzat sobre la literatura oral basca	37	44	1,76	1, 2, 3
Treballs relacionats amb el qüestionari de l'assignatura 1	28	24	0,96	1, 2, 3
Treballs relacionats amb el qüestionari de l'assignatura 2	28	24	0,96	1, 2, 3

Forma d'avaluació única

L'avaluació única suposa una única data d'avaluació, però no una única activitat d'avaluació.

L'avaluació única no suposa cap canvi respecte al model de docència de la classe.

Perquè no hi hagi greuges comparatius entre els dos models d'avaluació, l'avaluació única inclourà tots els continguts de l'avaluació continuada: no serà una versió simplificada de l'assignatura.

Constarà de les següents tasques:

- Exercici individual (30%): desenvolupar les preguntes 23, 25 i 26 (amb l'ajuda de la 24).
- Exercici individual (30%): desenvolupar una d'aquestes opcions:
  - Pregunta 38.
  - Pregunta 39.
  - Pregunta 40.
  - Pregunta 41.
  - Preguntes 43, 44 i 45.
  - Podeu proposar algun tema similar.

3. Comentari de text escrit, i exposició i defenses orals (40%): realitzar un comentari sobre la literatura oral, concretament sobre les balades, basat en el esquema específic que utilitzarem a classe i que es repartirà a l'inici de curs; després caldrà presentar-lo oralment i fer-ne una defensa davant del professor, que anirà plantejant preguntes.

* Qualsevol pràctica inacceptable (fer frau d'identitat en els treballs, redactar molt malament, copiar en els exàmens, etc. suposa el suspens absolut de l'assignatura).

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Es considerarà com a 'NO AVALUABLE' l'alumne que hagi realitzat menys de 2/3 parts de les activitats d'avaluació.

Per participar a la reavaluació, l'alumne ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total. Només tenen dret a la reavaluació els alumnes que, havent suspès, tinguin almenys una nota mitjana final de 3,5.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor informará l'alumnat del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Els estudiants poden **acollir-se a l'Avaluació Única a través d'un formulari** que publicarà la UAB durant unes dates específiques: del 25 de setembre al 16 d'octubre de 2024.

Bibliografia

- Aldekoa, Iñaki, 1991, *Euskal poesiaren antologia. Antología de la poesía vasca*, Visor, Madrid.
- _____, 2004, *Historia de la literatura vasca*, Erein, Donostia.
- Ayerbe, Mikel, (ed.), 2014, *Nuestras guerras. Relatos sobre los conflictos vascos*, Lengua de trapo, Madrid.
- Etxeberria, Hasier, 2002, *Cinco escritores vascos*, Alberdania, Irun.
- Ezkerra, Estibalitz, 2011, *Euskal Literatura / Literatura Vasca / Basque Literature*, Donostia: Etxepare Euskal Institutua.
- Euskaltzaindia, 1977, El libro blanco del euskara, Euskaltzaindia, Bilbo. [Hum. 2ª pl. 809.169 Lib; Hum. 2ª pl. D 809/148]
- Galarraga, Aritz & Jon Elordi, 2015, "La literatura vasca fora de les seves fronteres" *Visat*, n. 20, PEN català.
- Garzia, J., Egaña, A. & Sarasua, J., 2001, *El arte del bertsolarismo: realidad y claves de la improvisación oral vasca*, Bertsozale Elkarte, Donostia.
- Izagirre, Koldo, 1997, *Incursiones en territorio enemigo*, Pamiela, Iruñea.
- Juaristi, Jon, 1987, *Literatura vasca*, Taurus, Madrid. [Hum. 2ª pl. 891.69.09 Jua; Hum. 2ª pl. 860.1 His/29]
- Kortazar, Jon, 1990, *Literatura vasca, siglo XX*, Etor, Donostia.
- _____, 1999, *La pluma y la tierra. Poesía vasca contemporánea (1975-1995)*, Prames, Zaragoza.
- _____, 2003, *Literatura vasca desde la Transición: Bernardo Atxaga*, Ediciones del Orto & Universidad de Minnesota.
- _____, 2006, *Montañas en la niebla. Poesía vasca de los años 90*, DVD poesía, Barcelona.
- Kortazar, Jon & Miren M. Billelabeitia, 2002, *Euskal baladak eta kantu herrikoiak / Baladas y canciones tradicionales vascas*, Centro de Lingüística Aplicada Athenea, Madrid.
- López Gaseni, José Manuel, 2002, *Historia de la literatura vasca*, Acento Editorial, Madrid.
- Mitxelena, Koldo, 2001 [1960, Minotauro, Madrid], *Historia de la literatura vasca*, Erein, Donostia.
- Mujika, Luis Mari, 1979, *Historia de la literatura euskérica*, Luis Harnaburu, Zarautz.
- Olaziregi, Mari Jose, 2005, *Pintxos. Nuevos cuentos vascos*, Lengua de trapo, Madrid.
- _____, 2005, *Waking the Hedgehog. The Literary Universe of Bernardo Atxaga*, Center for Basque Studies, Reno
- _____, 2006, *Six Basque poets. New voices from Europe and Beyond*, Arc. Todmorden.
- _____, 2011, *Historia de la literatura Vasca*, in <http://www.basqueliterature.com/basque/historia>
- Orpustan, Jean Baptiste, 1996, *Précis d'histoire littéraire basque: 1545-1950: cinq siècles de littérature en euskara*, Izpegi, Baigorri.
- Otamendi, Jose Luis, (ed.), 1996, *Desde aquí. Antología del cuento vasco actual*, Hiru, Hondarribia. [Hum 2ª pl 891.69 A-32 "19" Des]
- Sarasola, Ibon, 1976, *Historia Social de la Literatura Vasca*. Akal, Madrid. [Reed. en 1982]. [Hum 2ª pl. 891.69(091) Sar]
- Torrealdai, Juan Mari, 1977, *Euskal idazleak gaur. Historia social de la lengua y literatura vascas*, Ed. Franciscana de Arantzazu, Oñati. [Hum. 2ª pl. 891.69(091) Tor]
- _____, 1997, *Euskal kultura gaur: liburuen mundua*, Jakin, Oñati.
- Urquiza, Patricio, 1992, *Antología de la literatura vasca*, UNED, Madrid. [Multimedia, Hum. 3ª pl. E. 891/1]
- _____, (dir.), 2000, *Historia de la literatura vasca*, UNED, Madrid.
- Villasante, Luis, (dir.) 1972, *Literatura vasca*, [de la colecc. *Tesoro breve de las letras hispánicas VI / Mosaico español 1* de Guillermo Díaz-Plaja], Magisterio español. Madrid. [Hum. 2ª pl. 891.6A Lit]
- _____, 1979 2ª ed. aumentada [1ª ed. 1961, Sendo, Bilbo], *Historia de la literatura vasca*, E.F.A. Oñati.
- VVAA, 1989, *Congreso de literatura hacia la literatura vasca*, II Euskal Mundu-Biltzarra / II Congreso Mundial Vasco, Castalia, Madrid. [Hum. 2ª pl. 891.69:061.3 Con]
- VVAA, 1998, *Letras vascas hoy*, monográfico de *Ínsula*, nº 623. [Hum.- Revistes sala Fol/ 2; Montserrat- Revistes DR-12/1-2[1164]; Centre Borja- Revistes Per.F-2]
- VVAA, 2003, *Literatura vasca actual*, monográfico de *Quimera*, nº 234. [Hum.- Revistes sala 8/292; Comunic -P4- Hemeroteca 82/2]
- VVAA, 2013, *Literatura vasca: puertos abiertos*, monográfico de *Ínsula*, nº 797. [Hum.- Revistes sala Fol/ 2; Montserrat- Revistes DR-12/1-2[1164]; Centre Borja- Revistes Per.F-2]
- VVAA, 2013, *Estudios críticos vascos*, monográfico de *452°F. Revista de Teoría de la literatura y Literatura Comparada*, nº 9. En <https://revistes.ub.edu/index.php/452f/issue/view/996>

A Internet:

- <http://www.basqueliterature.com/>
<http://www.armiarma.com/>
<http://www.susa-literatura.com/>

<http://www.basquepoetry.net>
<http://journal.oraltradition.org/issues/22ii>
<http://www.etxepareinstitua.net/es/enlaces-literatura/>

Programari

Microsoft Office
Open Office
Acrobat
Audacity